

Govor visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Miroslava Lajčáka na konferenciji o smjernicama BiH na putu ka Europskoj uniji

u organizaciji Vijeća stranih investitora

Investicije znače radna mjesta

Dame i gospodo,

Hvala što ste me zamolili da vam se ovoga popodneva pridružim. Bila mi je posebna želja sudjelovati u ovome forumu jer je on zamišljen kao dijalog. Nisam ovdje da bih vam se samo obratio i onda otišao; ovdje sam da bih vam se obratio, a onda čuo i ono što vi imate reći.

Nije ovdje riječ o pukoj kurtoaziji. Činjenica je da u Bosni i Hercegovini nema dovoljno dijaloga između kreatora politike i drugih aktera, a ovaj problem je osobito akutan u ekonomskom polju.

U javnoj debati politički argumenti obično nadvladavaju praktične.

Napori na modernizaciji zakona iz oblasti trgovine i jačanju bankovnog sustava, na primjer, bespotrebno su politizirani. Premalo se razmišlja o tome kako ovakve inicijative podstiču privredu i otvaranje novih radnih mjesta. Umjesto toga, težište se stavlja na to koliko bi one ojačale odnosno oslabile državu, ojačale ili oslabile entitete.

Mislim da je to zato što su političari bolji od privrednika kada je riječ o privlačenju pozornosti javnosti na njihove ciljeve.

Jedna od stvari koju bih danas htio naglasiti je da privrednici – a osobito strani investitori – moraju postati glasniji, posebno kada govore o iskustvu iz svojih zemalja.

Za neke od vas to je možda protivno vašim željama. Suzdržanost je često najučinkovitiji odgovor na probleme kao što je glomazan birokratski aparat ili smišljeno nefunkcionalni propisi. Ali, dugoročno gledano, suzdržanost za rezultat ima poslovno okruženje koje odbija investicije i radna mjesta, koji odlaze u zemlje koje poduzećima nude bolje uvjete.

Upravo to se desilo u Bosni i Hercegovini.

Konsenzus o ekonomskim pitanjima

Čak i tokom najtežih perioda političkih previranja posljednjih mjeseci, ekonomska politika je ostala oblast gdje je bilo moguće osigurati funkcionalan konsenzus.

Ne treba previše razmišljati da bismo bili svjesni da se, nažalost, ne žuri sa izradom zakonskih rješenja za ekonomska pitanja. No, istodobno, ne bismo smjeli omalovažavati ono što jeste postignuto.

Činjenica je da politički establišment ima kapacitete kada je riječ o ekonomiji. Ali suviše često nedostaje politička volja da se ekonomske reforme provedu.

Mislim da ste svi upoznati sa *Platformom za akciju*, koja predstavlja spisak prioriteta ekonomskih zadataka na koje su se tri premijera i gradonačelnik Brčkog obvezali u listopadu prošle godine.

Pa, lideri u vlasti počeli su izvršavati svoje obveze.

Zakoni o prihodima i porezu na dobit Federacije BiH usvojeni su početkom veljače; u veljači je također Vijeće ministara usvojilo i Zakon o lijekovima, koji se sada nalazi u Parlamentu.

Kao što je dogovoreno u *Platformi*, entitetski premijeri i vlade počeli su održavati redovite sastanke u cilju koordiniranja ekonomske politike. Međutim, oni nisu počeli da u potpunosti uključuju ekonomske sudionike u pripremu ili održavanje ovih sastanaka.

Ovo su relativno skromni koraci, ali vjerujem da su značajni. U vrijeme kada su se politički lideri našli u ćorsokaku glede političkih pitanja, načinili su pomake glede ekonomskih pitanja.

Ono što treba sada da se dogodi jeste da se ovi pomaci proširuju i ubrzavaju.

Jedan od najžurnijih operativnih zadataka jeste promovirati fiskalnu održivost putem postizanja sporazuma o stalnoj metodologiji raspodjele prihoda u Upravi za neizravno oporezivanje i uspostavljanjem Nacionalnog fiskalnog vijeća.

Ovo je apsolutno potrebno za stvaranje fiskalno održive države. To će također pomoći u unapređenju kreditnog rejtinga BiH za dobrobit poslovnih subjekata i građana.

Međunarodna potpora

Na sastanku održanom prošloga mjeseca, Vijeće za provedbu mira

navelo je korake koji se trebaju poduzeti prije nego što dođe do zatvaranja OHR-a i prebacivanja većeg dijela njegovih nadležnosti na Ured specijalnog predstavnika Europske unije.

Vijeće je organima vlasti postavilo pet ciljeva putem čije realizacije mogu demonstrirati sposobnost i opredijeljenost za preuzimanje pune odgovornosti za upravljanje Bosnom i Hercegovinom.

Prva četiri od ovih pet ciljeva su na ovaj ili onaj način povezani sa cjelokupnim naporima koji se ulažu u oblasti ekonomske reforme, a peti – vladavina zakona – ima suštinski utjecaj na poslovno okruženje.

Organi vlasti moraju riješiti pitanje državne i vojne imovine; moraju završiti provedbu Konačne arbitražne odluke za Brčko; moraju uspostaviti potrebne administrativne i pravne strukture kako bi se osigurala fiskalna održivost države; i moraju demonstrirati da je vladavina zakona zaživjela u politici, upravi i svakodnevnom životu u Bosni i Hercegovini.

Pored toga, Vijeće za provedbu mira neće razmatrati zatvaranje OHR-a sve dok Bosna i Hercegovina i EU ne potpišu SSP, i dok samo Vijeće za provedbu mira ne donese pozitivnu procjenu ukupne političke i sigurnosne situacije.

Svenarodna potpora

Reforme se mogu provoditi dalje samo ako budu imale svenarodnu potporu, a imat će svenarodnu potporu samo ako narod bude razumio šta se očekuje od reformi u smislu njihovog funkcioniranja i ostvarenja. Možda izgleda da se ovo samo po sebi podrazumijeva, ali činjenica je da mnogi građani u Bosni i Hercegovini posmatraju ekonomske reforme sa značajnom dozom skepticizma.

Istodobno postoji sumnja u investicije i nakane investitora.

Ja prepoznajem ovaj skepticizam i sumnju, jer i u mojoj zemlji, Slovačkoj, situacija je bila ista.

Ipak, rezultati koje smo mi postigli pokazuju da se ekonomska tranzicija može ostvariti samo ako se oslobodi moć poduzetništva – a ona se može osloboditi jedino ako se do šire javnosti ispravno prenese poruka da su investicije ustvari radna mjesta.

Ta poruka je da članovi Vijeća za strane investicije moraju govoriti glasnije.

Morate vikati na sav glas i to pravo u uho političara i birokrata.

Model za transformaciju

To nije nova poruka – ali okolnosti u kojima se sada ova poruka može prenijeti *jesu* nove.

Bosna i Hercegovina i EU su u prosincu parafirale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Nadam se da će biti moguće ovaj sporazum potpisati prije ljeta.

Ovo zemlju postavlja u potpuno drugačiju poziciju nego prije.

Bosna i Hercegovina sada u stvari ima model za ekonomsku transformaciju i jasan politički poticaj – konačno članstvo u EU – za provedbu ovoga modela.

Stvari će se poboljšati i ukoliko se napredak na putu ka integraciji održi, stvari će se brzo poboljšati.

Ovo će zahtijevati energične napore na zakonodavnom polju, ali se može uraditi. *Uradile su* to zemlje – uključujući i moju vlastitu – koje su započele proces pristupanja sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća.

Na početku ovoga procesa svaka od ovih zemalja je vodila

intenzivnu javnu debatu u svezi s tim šta se mora uraditi, na koji način se mora uraditi i zašto se mora uraditi – na taj način, svi su imali jasnu ideju o tome šta zemlja, kolektivno, pokušava ostvariti.

Zbog toga sam u svojstvu specijalnog predstavnika EU počeo kampanju koja će potaknuti javnu debatu među građanima Bosne i Hercegovine o tome kako oni vide svoju europsku budućnost i kako se ta budućnost može pretočiti u stvarnost. Sada sam u procesu susretanja sa građanima širom zemlje kako bih saslušao njihove bojazni i težnje, te kako bih izravno razgovarao sa njima šta proces integracije u EU uključuje i šta može pružiti. Ova debata se odvija na sastancima u gradskim vijećnicama, a također i on-line.

Smatram da poslovna zajednica mora sudjelovati u javnom dijalogu o integraciji u EU. Ekonomska reforma predstavlja ključni element u usvajanju *acquis communautaire*, a vi razumijete ekonomsku reformu bolje od ikoga.

Ljudi koji upravljaju poduzećima, koji otvaraju radna mjesta, isplaćuju plaće i svoju pozornost fokusiraju na to da klijente održe zadovoljnim, znaju šta nije u redu sa ekonomijom i šta se mora uraditi kako bi se ekonomija popravila. Morate se potruditi da se vaš glas čuje i da aktivno utječete na ekonomske reforme.

Unapređenje investicione klime u BiH

Postoje jasni i praktični zadaci koji moraju biti žurno realizirani, kako bi investicijska klima u Bosni i Hercegovini postala konkurentna i produktivna.

Pravne, fiskalne i administrativne razlike između entiteta te među kantonima i dalje predstavljaju ogroman i izuzetno štetan destimulans investicijama u ovoj zemlji.

Rezultat takve situacije je manje radnih mjesta i više siromaštva.

Ako bi jedinstven ekonomski prostor bio uspješno konsolidoran, mogućnost nagle ekspanzije poslova i radnih mjesta bi rasla eksponencijalno.

Ljudi u ovoj prostoriji su najbolje kvalificirani da lobiraju u tom pravcu. Investitori su često izloženi kritici zbog pokušaja da utječu na donositelje politika. Ja bih rekao da je u Bosni i Hercegovini problem upravo obratan. Vi niste učinili dovoljno kako bi natjerali organe vlasti da podrže vaše ciljeve.

S tim u svezi, želim predložiti da vi kao poslodavci pružite snažnu potporu i inzistirate na uspostavi Ekonomskog i socijalnog vijeća BiH. Ekonomski i socijalni dijalog mora dobiti institucionalizirani okvir, a vi biste u budućnosti imali utjecaja na reforme u sektoru rada i zapošljavanja, te druga pitanja u svezi sa ekonomijom.

Također želim pozvati članove Vijeća stranih investitora da iskoristite svaku prigodu kada razgovarate sa predstavnicima organa vlasti da ih podsjetite na obveze koje su šefovi Vlade preuzeli kada su potpisali *Platformu za akciju*. Ove obveze predstavljaju konkretne korake ka boljem poslovnom okruženju u ovoj zemlji – a to je dobro za biznis i dobro je za svakog građanina.

Hvala.